

XU THẾ PHÁT TRIỂN GIÁO DỤC KHỞI NGHIỆP CỦA LIÊN MINH CHÂU ÂU

Vũ Lan Nhi¹⁾

Tóm tắt: Trong một loạt báo cáo và văn kiện xúc tiến đổi mới và khởi nghiệp những năm gần đây của Liên minh châu Âu, giáo dục khởi nghiệp luôn được coi là phương thức quan trọng để bồi dưỡng tinh thần đổi mới, ý thức khởi nghiệp, năng lực khởi nghiệp, tạo chỗ làm việc kiểu hàm lượng tri thức cao và nâng cao năng lực cạnh tranh tổng thể của Liên minh châu Âu. Bài viết đề cập đến chính sách giáo dục khởi nghiệp của Liên minh Châu Âu trên cơ sở chế định mục tiêu chiến lược giáo dục khởi nghiệp thống nhất, thúc đẩy các nước phát triển giáo dục khởi nghiệp và duy trì tính thống nhất của thực tiễn chính sách, bảo đảm cho giáo dục khởi nghiệp ở các nước thành viên luôn ở trạng thái không ngừng phát triển.

Từ khóa: giáo dục khởi nghiệp; Liên minh châu Âu

Abstract: In a series of reports and documents promoting innovation and entrepreneurship in recent years of the European Union, entrepreneurship education has always been considered as an important method to foster the spirit of innovation, start-up capacity, create a workplace of high intellectual content and enhance the overall competitiveness of the European Union. The article addresses the European Union's entrepreneurial education policy on the basis of establishing the goal of a unified startup education strategy, promoting educational development countries to start a business and maintain the unity of reality, ensuring that start-up education in member countries is always in a state of continuous development.

Keywords: start-up business education; the European Union

Ngày nhận bài: 13/6/2019 Ngày sửa bài: 05/7/2019 Ngày duyệt đăng: 10/7/2019

1. Hiện trạng giáo dục khởi nghiệp của Liên minh châu Âu

Khởi nghiệp là động lực chủ yếu của đổi mới, nâng cao năng lực cạnh tranh và tăng trưởng kinh tế. Đối với kinh tế Liên minh châu Âu, khởi nghiệp càng trở thành ngành then chốt để xúc tiến sức

cạnh tranh và năng lực đổi mới của các doanh nghiệp Liên minh châu Âu trong cục diện toàn cầu hóa. Toàn bộ Liên minh châu Âu có 23 triệu doanh nghiệp vừa và nhỏ, chiếm 67% trong khu vực tư nhân và cung cấp trên 80 triệu việc làm [1, tr2].

Hơn 4.000 startup nhận tổng cộng 36

¹⁾ Sinh viên Khoa Hành chính học, Trường Đại học Nội vụ Hà Nội

tỷ euro từ các nhà đầu tư trong và ngoài châu lục, thu hút hơn 34.000 lao động. Các mô hình kinh doanh phát triển phần mềm và cung cấp dịch vụ website, thông tin khá phổ biến. Những hệ sinh thái khởi nghiệp tại Amsterdam (Hà Lan), Copenhagen (Đan Mạch), Dublin (Ireland), Helsinki (Phần Lan), Madrid (Tây Ban Nha)... được đánh giá phát triển mạnh mẽ. Theo Báo cáo, 290.000 startup có tuổi đời dưới 5 năm, tạo nên làn sóng văn hóa khởi nghiệp trong lòng châu Âu. Những startup trẻ tuyển dụng 1,1 triệu lao động và huy động 10 tỷ euro tiền đầu tư. Văn hóa khởi nghiệp ở lục địa già đang thay đổi nhiều thứ và một cách tự nhiên những ý tưởng mới cũng ùng ùng làn sóng này. Ví dụ, Entrepreneur First là chương trình tăng tốc khởi nghiệp tại London hỗ trợ các kỹ sư công nghệ ở Anh và Trung Âu. Những kỹ sư này sau đó sẽ sáng lập ra các startup công nghệ của mình. Trong bốn năm đầu, chương trình đã giúp lập nên 75 startup như vậy. Thiếu hụt nhân sự có kỹ năng cần thiết để khởi nghiệp là thách thức lớn nhất, vấn đề của mọi hệ sinh thái khởi nghiệp trên toàn cầu. Đối với châu Âu, thị trường hiện thiếu nhân lực kỹ thuật chất lượng cao trong lập trình, thiết kế hệ thống và phát triển phần mềm, chương trình [3].

Trong trường đại học châu Âu, sinh viên vẫn chưa được trang bị đầy đủ, thực hành nhuần nhuyễn các kỹ năng khởi nghiệp bao gồm cả việc tự bắt đầu và vận hành một mô hình kinh doanh riêng. Cho dù có thể có nhiều các ý tưởng tốt, sáng tạo và thị trường tiềm năng cho sản phẩm,

dịch vụ thì khả năng để cụ thể hóa những tiềm năng trên vẫn còn ở mức thấp. Sự thiếu hụt các kỹ năng bán hàng và tiếp thị cũng là một trong những vấn đề cơ bản của hệ thống khởi nghiệp Bắc Âu.

Nhiều năm nay, Hội đồng châu Âu và Ủy ban châu Âu luôn dồn sức vào việc thúc đẩy giáo dục khởi nghiệp. Tháng 1 năm 2003, Ủy ban châu Âu đã công bố Sách xanh về khởi nghiệp của châu Âu và năm 2004 đã chế định Kế hoạch hành động: Nghị trình khởi nghiệp của châu Âu, hai văn kiện chính sách này đã chỉ rõ một cách có tính cương lĩnh một loạt lĩnh vực chính sách và mục tiêu chính sách về xúc tiến khởi nghiệp và giáo dục khởi nghiệp trên phạm vi Liên minh châu Âu trong tương lai, trong đó bồi dưỡng ý thức khởi nghiệp thông qua giáo dục nhà trường được xem là một trong những lĩnh vực then chốt, cho thấy sự coi trọng đối với thực thi giáo dục khởi nghiệp.

Đã có nhiều chính sách và biện pháp thúc đẩy phát triển giáo dục được thực thi trong một phạm vi Liên minh châu Âu. Năm 2006, Ủy ban châu Âu công bố báo cáo về giáo dục khởi nghiệp, gắn giáo dục khởi nghiệp với việc bồi dưỡng văn hóa khởi nghiệp độc đáo của châu Âu. Báo cáo này cho rằng, trong giai đoạn ban đầu của giáo dục khởi nghiệp, các nước thành viên cần đặt trọng tâm vào việc bồi dưỡng ý thức khởi nghiệp và tinh thần khởi nghiệp, coi khởi nghiệp là lựa chọn tương lai. Một số chính sách như: chính sách đoàn, chương trình khung về nghiên cứu và phát triển thứ 7, chương trình khung

về cạnh tranh và đổi mới và chương trình trợ cấp quỹ kết cấu năm 2007-2013 cũng được thực thi trên phạm vi các nước châu Âu.

“Hiệp ước Liên minh châu Âu” lần đầu tiên đưa ra quy định toàn diện về vấn đề giáo dục, cũng như cung cấp cơ sở pháp lý mới cho Liên minh châu Âu chế định chính sách giáo dục từ đó về sau. Khoản 1 điều 126 “Hiệp ước Liên minh châu Âu” chỉ rõ: Cộng đồng cần thông qua việc khuyến khích sự hợp tác giữa các nước thành viên, và nếu cần thiết, thông qua việc ủng hộ và bổ sung cho hành động của chúng để từ đó xúc tiến sự phát triển của giáo dục ưu chất, đồng thời tôn trọng đầy đủ quyền hạn của các nước thành viên về nội dung giảng dạy, chế độ và tổ chức giáo dục cùng tính đa dạng về văn hóa, ngôn ngữ của chúng” [2; tr2]. Vì vậy, Liên minh châu Âu bắt đầu từng bước thực thi hệ thống giáo dục khởi nghiệp suốt đời xuyên suốt giáo dục tiểu học, giáo dục trung học, giáo dục đại học và giáo dục nghề nghiệp. Bắt đầu từ giai đoạn ban đầu, giáo dục nhà trường đã phải kích lệ thanh niên coi khởi nghiệp là một sự lựa chọn phát triển cuộc sống tương lai, bồi dưỡng tố chất học sinh khiến họ càng tự tin và sáng tạo. Ủy ban châu Âu cũng bắt đầu phát triển các doanh nghiệp vì mô ở giai đoạn giáo dục trung học để bồi dưỡng ý thức khởi nghiệp và kỹ năng khởi nghiệp cơ bản nhất cho học sinh. Đến năm 2012, trên phạm vi Liên minh châu Âu đã có khoảng 15% số trường trung học cung cấp loại chương trình này. Doanh nghiệp vì mô đã cung cấp một khung

cảnh chân thực cho học sinh nắm kỹ năng khởi nghiệp cơ bản, học sinh cũng có thể thông qua nhiều phương thức học tập có tính thực tiễn như mô phỏng kinh doanh, học tập theo trường hợp, học tập hợp tác nhóm, học tập định hướng nhiệm vụ để phát triển tố chất [1, tr.3].

Trong những năm gần đây, Liên minh châu Âu (EU) đã rất nỗ lực đưa giáo dục và khởi nghiệp trở thành một môn học riêng biệt được dạy trên tất cả các cấp giáo dục, từ cấp độ cơ bản (học sinh đến 14 tuổi) đến đại học, đặc biệt là nghiên cứu đưa môn học này vào đào tạo tiến sĩ trong lĩnh vực khởi nghiệp. Về vấn đề này, châu Âu đi sau Mỹ, nơi giáo dục khởi nghiệp được giới thiệu trong giáo trình giáo dục trung học, và phần lớn các trường trung học cung cấp khóa học bắt buộc hoặc tùy chọn khởi nghiệp.

Hội nghị thượng đỉnh Liên minh châu Âu tại thủ đô Bồ Đào Nha Lisbon tháng 3/2000 đã chế định mục tiêu chiến lược phát triển xã hội và kinh tế châu Âu thế kỷ 21, trong đó trọng tâm là “phát triển bền vững trí thức về tri thức và có nhiều việc làm hơn”. “Kế hoạch hành động khởi nghiệp của Liên minh châu Âu” đã thể hiện đặc trưng của Ủy ban châu Âu về mặt chính sách, có tính chỉ đạo đối với các nước thành viên. Kế hoạch hành động này yêu cầu các nước thành viên coi trọng việc mở rộng giáo dục khởi nghiệp giữa cơ cấu giáo dục khởi nghiệp và các hoạt động đào tạo tương quan về giáo dục khởi nghiệp giữa cơ cấu giáo dục đại học và doanh nghiệp, thông qua việc phát triển “cụm

đổi mới” để thúc đẩy mối liên hệ chặt chẽ giữa hoạt động khởi nghiệp trong phạm vi khu vực. Trong năm lĩnh vực chiến lược lớn mà “Kế hoạch hành động khởi nghiệp của Liên minh châu Âu” chỉ ra, trọng tâm là bồi dưỡng quan niệm khởi nghiệp, thông qua giáo dục khởi nghiệp xúc tiến việc nâng cao ý thức khởi nghiệp và năng lực khởi nghiệp của sinh viên trong phạm vi châu Âu [2, tr4].

Theo các khuyến nghị của Ủy ban châu Âu dựa trên Chương trình Lisbon, các tổ chức giáo dục đại học nên tích hợp khởi nghiệp trong các môn học và khóa học khác nhau, đặc biệt là trong các nghiên cứu khoa học và kỹ thuật. Các trường đại học và viện kỹ thuật nên tích hợp và coi đào tạo định hướng khởi nghiệp như là một phần quan trọng của chương trình giảng dạy, trải rộng trên các môn học khác nhau, và yêu cầu hoặc khuyến khích sinh viên tham gia các khóa học khởi nghiệp [3].

Tuy nhiên, trong cơ cấu giáo dục đại học của Liên minh châu Âu, sự phát triển của giáo dục khởi nghiệp vẫn thể hiện một trạng thái rời rạc: động lực của giáo dục khởi nghiệp vẫn bắt nguồn từ sự thúc đẩy của các nhân tố bên ngoài như: phát triển kinh tế và gia tăng việc làm..., giáo dục khởi nghiệp vẫn chưa được văn hóa bên trong đại học thừa nhận, do đó cũng thiếu nguồn động lực dựa trên yêu cầu biến đổi của đại học. Phần lớn chương trình giáo dục khởi nghiệp của châu Âu là do học viện kinh doanh mở, giáo dục khởi nghiệp còn chưa mở rộng tới tất cả

các trường đại học và trở thành một nền văn hóa khởi nghiệp.

Về mặt tài trợ giáo dục khởi nghiệp, tài trợ mà mỗi trường đại học trong phạm vi Liên minh châu Âu dùng cho giáo dục khởi nghiệp bình quân chỉ có 1 triệu euro, thấp hơn so với mức tài trợ 6 triệu euro của mỗi trường đại học Mỹ [2, tr6]. Dù việc tài trợ kinh phí tương đối thiếu, do thực lực kinh tế và nhận thức về giáo dục khởi nghiệp của các nước thành viên khá khác nhau, chênh lệch về đầu tư mà các thành viên dùng cho giáo dục khởi nghiệp cũng rất rõ rệt. Việc tài trợ nhiều hay ít không chỉ thể hiện mức độ coi trọng của các nước thành viên đối với giáo dục khởi nghiệp mà còn kéo rộng khoảng cách giữa các nước thành viên trong lĩnh vực giáo dục khởi nghiệp, bất lợi cho việc thực hiện chiến lược thống nhất của Liên minh châu Âu.

Tính “dị chất” giữa các nước thành viên Liên minh châu Âu đã khiến cho giáo dục khởi nghiệp giữa các nước cũng tồn tại những đặc trưng riêng. Các nước Anh, Ireland, Pháp, Đức, Tây Ban Nha đóng vai trò tích cực chủ động hơn về mặt giáo dục khởi nghiệp, các trường đại học của những nước này cũng muốn tiến hành hợp tác với các doanh nghiệp, tổ chức xã hội, hoàn thành cơ chế toàn xã hội cùng tham gia giáo dục khởi nghiệp. Tuy nhiên vẫn còn gần nửa số nước thành viên Liên minh châu Âu chưa đưa giáo dục khởi nghiệp vào trong chiến lược phát triển quốc gia hoặc chưa chế định chiến lược phát triển giáo dục khởi nghiệp chuyên

biệt [2, tr.6].

2. Một số chính sách trong cải cách và phát triển giáo dục khởi nghiệp của Liên minh châu Âu

Những năm gần đây, Liên minh châu Âu đề ra mục tiêu “Chiến lược đổi mới châu Âu đến năm 2020” và đưa nội dung giáo dục khởi nghiệp vào đường lối thực thi cụ thể, từ đó xây dựng nền cơ chế phối hợp chính sách xúc tiến giáo dục khởi nghiệp giữa các nước thành viên, chính phủ địa phương, các cơ quan hành chính và các tổ chức xã hội khác nhau. Tuy nhiên, do tính khác biệt giữa các nước thành viên và khoảng cách hiện thực về mặt phát triển giáo dục khởi nghiệp, Liên minh châu Âu đặt trọng tâm một cách tương đối về một số chính sách giáo dục khởi nghiệp trong tương lai như sau:

Một là, xúc tiến việc chế định chiến lược quốc gia về giáo dục khởi nghiệp, nỗ lực hình thành chiến lược phát triển giáo dục khởi nghiệp bao trùm tất cả các giai đoạn giáo dục tại các nước thành viên. Hiện đã có 8 nước thành viên Liên minh châu Âu chế định chiến lược và các biện pháp chính sách phát triển giáo dục khởi nghiệp, các nước khác thì đưa giáo dục khởi nghiệp vào trong chiến lược phát triển học tập suốt đời, chiến lược tăng trưởng kinh tế hoặc chiến lược phát triển giáo dục quốc gia. Có hơn một nửa số nước thành viên Liên minh châu Âu bắt đầu coi trọng cao độ việc phát triển giáo dục khởi nghiệp, không ngừng gia tăng tỷ trọng giáo dục khởi nghiệp trong quá

trình chế định chính sách cải cách giáo dục;

Hai là, tăng cường đầu tư cho giáo dục khởi nghiệp, đẩy mạnh về giáo dục khởi nghiệp cho giảng viên và học sinh, tăng cường tính lưu động của nghiên cứu viên khởi nghiệp và người khởi nghiệp trên phạm vi châu Âu. Về mặt tài trợ kinh phí, Tổng nha Giáo dục và Văn hóa của Liên minh châu Âu đã sử dụng các chương trình hợp tác giáo dục đại học xuyên quốc gia hiện có như Chương trình Comenius, Chương trình Erasmus, Chương trình Leonardo, Chương trình học tập suốt đời mới... để tài trợ cho việc phát triển và lưu động nhân viên giáo dục khởi nghiệp các nước thành viên [4];

Ba là, xây dựng mặt bằng thông tin trên phạm vi xuyên quốc gia cho việc quan sát giáo dục khởi nghiệp trong Liên minh châu Âu, cung cấp cho các nước thành viên một mặt bằng giao lưu học hỏi về chế định chính sách và thực tiễn giáo dục khởi nghiệp, đưa giáo dục khởi nghiệp vào tiến trình nhất thể hóa giáo dục đại học châu Âu;

Bốn là, xây dựng cơ chế mở ngõ cho sự tham gia của giáo dục khởi nghiệp. Trên các cấp độ khác nhau như Liên minh châu Âu, các nước thành viên, chính quyền địa phương, tất cả các quần thể lợi ích tương quan đều có thể tham gia vào quá trình thăm dò cải cách cùng chế định và thực thi chính sách về giáo dục khởi nghiệp. Xây dựng hệ thống giáo dục khởi nghiệp suốt đời, xác lập sự bảo đảm về cơ chế cho

sự phát triển bền vững ổn định của giáo dục khởi nghiệp;

Năm là, về mặt đào tạo giảng viên giáo dục khởi nghiệp, nhiệm vụ quan trọng hàng đầu của các trường đại học châu Âu là: trong bối cảnh của thời đại toàn cầu hóa và kinh tế tri thức, hình thành trong quần thể giảng viên một văn hóa thừa nhận quan niệm giáo dục khởi nghiệp; đào tạo chuyên môn cho nguồn giảng viên giáo dục khởi nghiệp, áp dụng các phương thức giảng dạy và dự án đào tạo đổi mới; khuyến khích giảng viên thông qua các dự án doanh nghiệp tiến hành giáo dục khởi nghiệp cho sinh viên;

Sáu là, về mặt tài trợ giáo dục khởi nghiệp, Liên minh châu Âu đang từng bước thay đổi tình hình đầu tư chính phủ chiếm tỷ trọng tương đối lớn trong đầu tư cho giáo dục khởi nghiệp hiện nay, thu hút nhiều hơn sự tham gia của các tổ chức xã hội, thu nạp các quỹ quyên tặng từ các doanh nghiệp, cá nhân. Các trường đại học dẫn thông qua phương thức đổi mới sự hợp tác với các doanh nghiệp để thu hút các nguồn kinh phí ổn định bền vững hơn cho giáo dục khởi nghiệp.

3. Kết luận

Nhìn từ thực tế chính sách giáo dục khởi nghiệp của Liên minh châu Âu và nhiều nước thành viên, Liên minh châu Âu đang chế định chiến lược phát triển giáo dục khởi nghiệp thống nhất và tạo ra tính nhất trí về mặt phối hợp và thực thi chính sách giữa các nước thành viên. Đưa giáo dục khởi nghiệp vào hệ thống chương

trình quốc gia, xây dựng mặt bằng giao lưu chính sách và học tập về giáo dục khởi nghiệp trong phạm vi Liên minh châu Âu, chế định chiến lược quốc gia về giáo dục khởi nghiệp cụ thể hơn, tăng cường đào tạo nguồn giảng viên chuyên ngành giáo dục khởi nghiệp, tăng cường sự coi trọng của cơ cấu giáo dục đại học đối với giáo dục khởi nghiệp, xác lập cơ chế tham gia của xã hội vào phát triển giáo dục khởi nghiệp đã trở thành trọng tâm trong các biện pháp cải cách chính sách giáo dục khởi nghiệp ở châu Âu.

TÀI LIỆU THAO KHẢO

1. Hoang Zhao Xin, Zhu XueBo, Wang ZhiQiang (2016) *Phương thức thực thi và xu thế biến đổi của giáo dục khởi nghiệp ở Liên minh châu Âu*, TN 2016 – 53&54, Viện Thông tin Khoa học Xã hội
2. Wang Zhiqiang, *Nhất thể đa nguyên: Xu thế phát triển giáo dục khởi nghiệp của Liên minh châu Âu và gợi mở của nó*, TN 2016-51&52, Viện Thông tin Khoa học Xã hội
3. Giáo dục và đào tạo khởi nghiệp trong khu vực EU, <http://skhcn.bacninh.gov.vn/news/-/details/22549/giao-duc-va-ao-tao-khoi-nghiep-trong-khu-vuc-eu>
4. HM, Treasury.Department for Trade and Industry, Derpartment for Education and Skills and Derpartment for Health, Science&Innovation Investment Framework 2004-2014,
5. http://www.hm-treasury.gov.uk/media/1E/15E/bud06_science_332.pdf